

Οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, ὅταν προσεύχωνται καὶ προσκυνοῦν τὸν Θεό, εἶναι στραμμένοι πρὸς ἀνατολὰς*

«Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους»

(Λουκ. α' 78)

A. Ἐπειδὴ ἔχουμε διπλὴ φύσι, προσφέρουμε διπλὴ προσκύνῃσι

Ο **ΑΓΙΟΣ** Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς¹ μᾶς διδάσκει, ὅτι δὲν προσκυνοῦμε πρὸς ἀνατολὰς ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ φύσις μας εἶναι σύνθετος, δηλαδή ὄρατὴ καὶ ἀόρατος, νοητὴ καὶ αἰσθητὴ, προσφέρουμε στὸν Δημιουργὸ διπλὴ καὶ τὴν προσκύνῃσι: ἡ ψυχὴ εἶναι στραμμένη νοερὰ πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ταυτόχρονα τὸ σῶμα προσκυνεῖ πρὸς ἀνατολὰς.

Αὐτὸς ὁ διπλὸς τρόπος, νοητὸς καὶ αἰσθητός, τῆς ἀναφορᾶς μας πρὸς τὸν Κύριο φαίνεται καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις: ψάλλουμε μὲ τὸν νοῦ μας, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ μὲ τὰ σωματικὰ χεῖλη μας· βαπτίζομεθα καὶ στὸ ὕδωρ καὶ στὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δηλαδή ἐνοῦμεθα μὲ τὸν Κύριό μας μὲ δύο τρόπους: μετέχοντες στὰ Ἱερὰ Μυστήρια καὶ στὴν Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

B. Ὁ Χριστὸς μας ὀνομάζεται «Ἀνατολή»

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΑΣ καὶ Θεὸς μας εἶναι τὸ νοητὸ Φῶς: «ὁ Θεὸς φῶς ἐστίν»²· ἐπίσης εἶναι ὁ «ἥλιος τῆς δικαιοσύνης»³· εἶναι τὸ «φῶς τοῦ κόσμου»⁴, τὸ «μέγα φῶς»⁵ καὶ ἡ «Ἀνατολή»⁶, ἡ ὁποία «ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους»⁶ καὶ μὲ τὴν Χάρι καὶ τὴν Ἀληθείά Του ἐφώτισε τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἦσαν καθημένοι «ἐν σκότει» ἀγνωσίας, «ἐν χάρα καὶ σκιᾷ θανάτου»⁵ τῆς ἁμαρτίας.

Ἀκριβῶς γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν πρέπει νὰ ἀφιερώνωμε στὸν Χριστό μας τὴν ἀνατολὴ γιὰ τὴν προσκύνῃσι, διότι τὸ κάθε τι ὠραῖο πρέπει νὰ τὸ ἀποδίδωμε στὸν Θεό, ἀπὸ τὸν Ὅποιο προέρχεται κάθε ἀγαθό.

Καὶ ὁ θεῖος Δαβὶδ λέγει: «Αἱ Βασιλεῖαι τῆς γῆς, ἄσατε τῷ Θεῷ, ψάλατε τῷ Κυρίῳ τῷ ἐπιβεβηκότῳ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολὰς»⁷, διότι ὁ Κύριος ἄρχισε τὰ ἔργα Του ἀπὸ δυσμῶν ἡλίου καὶ τελειώνει αὐτὰ «κατὰ ἀνατολὰς», στὴν πηγὴν τοῦ φωτός· ἐπίσης ἡ Ἅγία Γραφὴ λέγει: «ἐφύτευεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς, ἐνθα τὸν ἀνθρώπον, ὃν ἔπλασεν, ἔθετο»⁸ καὶ ὅταν ὁ ἀνθρώπος παρέδῃ τὴν ἐντολή, ἐξωρίσθη «ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς»⁹, δηλαδή στὰ δυτικά.

Γ. Ἀναζητοῦμε τὴν ἀρχαία Πατρίδα μας πρὸς ἀνατολὰς

ΠΡΟΣΚΥΝΟΥΜΕ λοιπὸν τὸν Θεό, ἀναζητώντας τὴν ἀρχαία Πατρίδα μας καὶ ἀτενίζοντας πρὸς Αὐτήν· αὐτὸ μᾶς ὑπενθυμίζει καὶ ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου στὴν

Παλαιά Διαθήκη πού είχε στραμμένο τὸ «Καταπέτασμα»¹⁰ καὶ τὸ «Πλαστήριον»¹¹ πρὸς τὴν ἀνατολή. Καὶ ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα, ἐπειδὴ ἦταν τιμιωτέρα, ἦταν παρατεταγμένη «κατὰ ἀνατολὰς»¹². Καὶ στὸν περιώνυμο Ναὸ τοῦ Σολομώντος ἡ πύλη τοῦ Κυρίου εὐρίσκετο κατὰ ἀνατολὰς¹³.

Ἄλλ' ὅμως καὶ ὁ Κύριός μας, ὅταν ἦταν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἔβλεπε πρὸς τὰ δυτικά, καὶ ἔτσι ἐμεῖς ὅταν προσκυνοῦμε Αὐτόν, ἀτενίζουμε πρὸς Αὐτόν, δηλαδή στραμμένοι πρὸς τὰ ἀνατολικά. Καὶ ὅταν κατὰ τὴν Ἀνάληψί Του ἐφέρετο ἐπάνω πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἔτσι προσεκύνησαν Αὐτὸν οἱ Ἀπόστολοι¹⁴· καὶ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ ἔλθῃ, ὅπως εἶδαν Αὐτὸν νὰ κατευθύνεται στὸν Οὐρανὸ¹⁵, ὅπως εἶπε ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος: «ὥσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου»¹⁶.

Προσμένοντες λοιπὸν κατὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία τὸν Σωτῆρα μας, «ἐπὶ ἀνατολὰς προσκυνοῦμεν».

Δ. Ἄγραφος Παράδοσις

ΑΥΤΗ ἡ Παράδοσις εἶναι ἄγραφος καὶ προέρχεται ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, διότι «πολλὰ ἀγράφως ἡμῖν παρέδωκαν».

Βάσει ἄλλωστε αὐτῆς τῆς ἀγράφου Παραδόσεως, οἱ Ναοὶ τῶν Ὁρθοδόξων ἔχουν τὸ Ἱερὸ Βῆμα πρὸς ἀνατολὰς οὕτως, ὥστε τόσον ὁ Ἱερεὺς ὅσο καὶ οἱ πιστοὶ προσερχόμενοι νὰ εἶναι στραμμένοι ἀνατολικά, εἰκονίζοντες τὸν νέο Λαὸ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξερχόμενος ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο τῶν παθῶν καὶ τὸ κοσμικὸ σκότος, πορεύεται πρὸς τὴν κατὰ ἀνατολὰς Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, τὴν ἐπουράνια Πατρίδα, ἐνῶ προπορεύεται, ὡς ὀδηγός, ὁ νέος Μωϋσῆς, ὁ Ἱερεὺς-Ποιμὴν δεόμενος ἐνώπιον τοῦ Θυσιαστηρίου, τοῦ νοητοῦ αὐτοῦ Θρόνου τῆς Θείας Μεγαλωσύνης.

Γιὰ τὸν ἴδιο ἀκριβῶς λόγο ἐπικρατεῖ ἡ καλὴ καὶ ὠραία καὶ συμβολικὴ συνήθεια νὰ τοποθετοῦμε τοὺς νεκροὺς καὶ κατὰ τὶς ἐπικλήδεις Ἀκολουθίες στὸν Ἱερὸ Ναό, ἀλλὰ καὶ στὰ μνήματα οὕτως, ὥστε νὰ εἶναι στραμμένοι πρὸς ἀνατολὰς.

Ἄλλὰ καὶ οἱ εὐλαβεῖς Ὁρθόδοξοι, τοῦλάχιστον ἔτσι ἔκαμαν οἱ παλαιότεροι, φροντίζουν, ὅταν κατακλίνονται γιὰ νὰ κοιμηθοῦν, νὰ βλέπουν πρὸς ἀνατολὰς: ἀναπολοῦντες τὸν «Παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς»⁸ καὶ προσερχόμενοι, παραδίδονται μὲ ἐμπιστοσύνη στὴν Θεία Πρόνοια καὶ τὴν ἀνάπαυσι τοῦ ὕπνου.

(*) Περιοδ. «Άγιος Κυπριανός», ἀριθ. 297/Ιούλιος-Αύγουστος 2000, σελ. 321-322.

1. **Ι. Δαμασκηνοῦ**, PG τ. 94, στλ. 1133B-1136B/*Ε.Α.Ο.Π., L. IV, Κεφάλ. IB*.
2. Α΄ Ιωάν. α΄ 5.
3. Μαλαχ. δ΄ 2.
4. Ιωάν. η΄ 12.
5. Ήσ. θ΄ 2· Ματθ. δ΄ 16.
6. Ίερεμ. κγ΄ 5· Ζαχαρ. γ΄ 8· Λουκ. α΄ 78.
7. Ψάλμ. ξξ΄ 33-34.
8. Πρὸβλ. Γενέσ. β΄ 8.
9. Γενέσ. γ΄ 24.
10. Ἐξόδ. λξ΄ 5.
11. Λευϊτ. ιστ΄ 14.
12. Ἀριθμ. β΄ 3.
13. Ίεζεκ. μδ΄ 1 ἐ.
14. Λουκ. κδ΄ 52.
15. Πράξ. α΄ 11.
16. Ματθ. κδ΄ 27.